

Sak

Ålkabet på frimerker.
Førstedagsalg: Utstillingen.

Dok. nr.	Datum	Dokumentets art	Merknader

i Hallingdal

Dette var Ål Stavkirke ^h som ble bygget i 1160-70 årene. I 1880 ble den revet tross sokneprestens forbønner. Bygdefolket mente den var moden for utslettelse og den ble snart avløst av en rommelig hvitmalt kirke i moderne stil.

Det 19de århundre var ikke barmhjertig mot stavkirker. Etter alt å dømme var dette århundre likevel bedre på dette området enn de foregående tre århundrer. Fortidsforening og den aktive bevaringstanke var nå tilstede og i arbeide sålangt pengepungen rakk. Bygdefolket i Ål tenkte og resonnererte helt ut rasjonelt og praktisk uten å skjule til noe så lite håndgripelig som følelser og tradisjon. Også den gang var jaget etter det nye og mer tidspregede ^{nye} en ~~ukjent~~ faktor.

Soknepresten fikk likevel sendt portalene og endel malte planker inn til Universitetets Oldsaksamling, og der er de nå noen av samlingens største sjeldenheter.

De malte plankene ^{var} ~~ble~~ opprinnelig hvelvet over hele det nye koret som ble bygget i slutten av 1200 årene. Kunstneren malte samtidig alle veggene i koret som ble et stort fargestrålende rom med mange figurer og mektige rankeborder.

Billedutsmykning av dette slag var alminnelige hele Europa over i middelalderen. Det ble sagt av en kirkelærd at bildene var for de uopplyste som ikke forstod liturgiens latin. Dette kan nok ha vært en side ved saken, en annen kan ha vært skikk og bruk og motesak, den gang som senere. Her i Ål hvor bare koret var utsmykket, kom et tredje moment inn. Menigheten stod jo i skipet / ~~med~~ en korvegg og kordør mellom seg og koret, og så derfor utsmykningene bare i glimt. I koret stod kirkens hovedalter. Der oppbevartes den hellige natverd, brødet og vinen, og alle de innvidde kar. Dette var det aller helligste og enhver utsmykning av alter og kor ^{var} forevrig må oppfattes som utført til Guds ære. Og da ^{var} bare det beste godt nok.

*og hadde
antakelig*

La oss gå inn under det hvelvede kortaket for å se hva en ^{rust} ~~kult~~ håndverker fra Hamar eller Oslo etter overenskomst med prest og menighet har villet formidle gjennom sine bilder. Det man ble enig om, som kunstneren kanskje kunne ta ut av sin skissebok, var de viktigste begivenheter i det Gamle og det Nye Testamentet. Hovedvekten er lagt på det Nye. Vi vet dessuten fra nyfundne planker i Ål nye kirke at også ^{konks vegger} ~~veggene~~ ^{av scene} var viet fra det Nye Testamentet.

Det er i virkeligheten meget lett ^{Sak} å slå opp i Bibelen og lese seg frem fra scene til scene. Vi må bare ikke la oss forvirre av at kunstneren har hoppet over ting som vi kanskje synes er viktige. Det var jo ikke så stor plass han hadde til ^{flidighet}.

R A P P O R T

OM

besök i kirkene i Ål og Torpo i Hallingdal og om montering av utstilling i Kommunehuset i Hemsedal 3/6 - 4/6-1970.

Besøket i Ål og Torpo kirker hadde to mål, delvis gjaldt det registrering og kontroll av ristninger på stavkirketiler, dels et kortfattet studium av maleriene fra siste halvdel av 1200-årene.

Ål kirke, Generelt.

I Ål kirke fra 1880 er det samlet en hel del veggtiler og annet materiale fra den revne stavkirke som lå et par hundre meter borte. Tilene var blitt benyttet i gulvet i den nye kirke og ble tatt ut under restaurering i 1950 årene. De tiler som hadde malingrester fra 1200-årene, ble stillet opp bak alteret og en kopi av taket i Oldsaksamlingen reist over koret. Det dreier seg om ca. 10 tiler i alt. De øvrige tiler, i et antall av omkring 50, ble reist i to etasjer i vesttårnet sammen med Andreaskors, masker fra søyletoppen og andre stavkirkedeler, slik at de utgjør et "stavkirkemuseum". Andreaskors er forøvrig plassert nede i kirken også.

Ristninger.

På tilene i tårnet ble det på nr.30 funnet en båt risset opp med en skarp gjenstand. Den ble fotografert, trukket opp med hvit vannfarge, fotografert på nytt og kalkert på gjennomiktig kalkpapir.

På en tile uten nr. i en dobbelt tilevegg i tårnet, ble det funnet en løve som ble fotografert, trukket opp, fotografert på nytt og kalkert.

På andre tiler ble det funnet små rester av ristninger som ikke ble behandlet. Et par sirkler ble også registrert.

På tilene bak alteret ble det registrert enkelte ødelagte ristninger nederst på tilene med middelaldermalerier fra stavkirkens kor. Blant annet er der en ødelagt løve og en ødelagt figur oppr. bestående av fire hjerteformede figurer tvunnet i hverandre slik at spissen vender utad. De er trukket på frihånd.

(Plass for hjerteformede figurer:)

Grunnen til at ristningene ble funnet helt nede på tilene må skyldes at tilene er blitt kuttet muligens så mye som ca. 1 m. De fleste tilene i tårnet er belagt med sene maling- eller kalklag som delvis er skallet av. Andre ristninger kan skjule seg her.

Runer.

Nederst på et grindverk i tårnet ble det funnet en runeinnskrift som er blitt meddelt Aslak Liestøl.

Middelaldermaleriene.

Av de 10 tiler med malerirester bak alteret er to på nordsiden malt i 1700 årene og har intet med de øvrige å gjøre. De øvrige er stillet tett sammen til tross for at bare få av dem direkte hører sammen. I midten sees rester av en Majestasfremstilling på to tiler, og lengst mot syd tre samhörige tiler som har stått helt til venstre i den yttreste

den ytterste ^Dø^m hvor Majestas har dannet midtpunkt. De øvrige malerirester er vanskelig plasserbare. Alle tilene har hørt til koret hvor de har dannet fortsettelse på veggene av takets malerier. Den ene vegg (syd- eller nord) har da hatt den store Majestafremstilling med Donnen, og den andre en annen eller flere andre fremstillinger. Draperier har avsluttet maleriene nedad helt rundt. Et detaljstudium vil antakelig bringe mer klarhet i det ikonografiske innhold i veggens malerier.

Teknikken i disse malerier har vært den samme som i taket, d.v.s. limfarge på meget tynn kriedeering. Aller først har man imidlertid, slik som i taket, trukket opp de viktigste hovedlinjer med en spiss gjenstand. Der hvor fargene har falt av i store partier, kan man rekonstruere scenene ved hjelp av innrissingene.

Torpo Stavkirke

Generelt.

Stavkirkens skip står ca. 100 m sør for den nye kirke. I gulvet i sakristiet i nykirken ligger veggtiler fra koret og apsisen i stavkirken. Disse to ledd ble revet ved salget til Fortidsforeningen, fordi man manglet penger til å betale hele kirken. Kirken står derfor nå som en torso uten kor og apsis, og mangler dessuten svalgangen som ble tatt bort enda tidligere.

De to portalene i Stavkirken har lidt sterkt under påvirkning av vind og vær og burde beskyttes. Rester av korets portal sees i skipets østvegg.

Ristninger.

Allerede i 1955 registrerte jeg ristninger i stavkirken. De finnes i form av en stor båtstevn av tidlig middelaldertype under og vest for det vestligste vindu i sydveggen. Her er også en runeinnskrift, en sirkel og uklare ristningsstreker.

På innsiden av en av vangene i korets sydportal, som nå står i østveggen, er en rekke dyrehoder. På søndre inngangssøyle finner vi et nett av forskjellige sirkel- og kjedemønstre.

Alle disse ristninger ble nå endelig korrigert og supplert og kjedemønstrene kalkert på nytt.

Maleriene.

Baldakinen i midtskipets østre del hviler på de seks østlige søyler og har en korsfestelsesvegg uten krusifiks mot øst. Bemalingen av denne vegg går ned på den tang som løper under Andreas-korsene mellom de fire østlige søyler, og har hatt en avslutning som nå er borte under tangen. Mot vest hviler taket på to miniatyrsøyler som står på to bjelker som forbinder de to nordre søylepar og har forbundet de to søndre. (men er her kuttet mot øst) og er formet etter søylene. De ubrutte profiler viser at de to bjelker er primært laget for det sted de nå står. Bjelkene hviler på fire knær som er naglet fast på de fire søyler (kneet på den sydøstlige søyle ble fjernet sammen med den del av bjelken). De to malte små søyler har derimot sørgelig forhugne kapiteler og baser^{noe} som ikke synes å være gjort opprinnelig. Inn i basene løp en tversovergående bjelke, som dannet lektoriegulvets avslutning mot vest. Innfellingen er brutal og neppe opprinnelig. Likeledes er de bemalte kapitelenes felt inn i en øvre, profilert bjelke som danner paralleller til de to undre som er nevnt ovenfor. Takets bemalte kant er felt inn i skipets tenger.

Det har vært påstått at baldakinen som kanskje har dekket et lektorium, opprinnelig sto i koret. Den skal være flyttet alt i middelalderen (Hauglid 1969).

den ytterste ¹⁾Dom hvor Majestas har dannet midtpunkt. De øvrige malerirester er vanskelig plasserbare. Alle tilene har hørt til koret hvor de har dannet fortsettelse på veggene av takets malerier. Den ene vegg (syd- eller nord) har da hatt den store Majestafremstilling med Donnen, og den andre en annen eller flere andre fremstillinger. Draperier har avsluttet maleriene nedad helt rundt. Et detaljstudium vil antakelig bringe mer klarhet i det ikonografiske innhold i veggens malerier.

Teknikken i disse malerier har vært den samme som i taket, d.v.s. limfarge på meget tynn kriedering. Aller først har man imidlertid, slik som i taket, trukket opp de viktigste hovedlinjer med en spiss gjenstand. Der hvor fargene har falt av i store partier, kan man rekonstruere scenene ved hjelp av innrissingene.

Torpo Stavkirke

Generelt.

Stavkirkens skip står ca. 100 m sør for den nye kirke. I gulvet i sakristiet i nykirken ligger veggtiler fra koret og apsisen i stavkirken. Disse to ledd ble revet ved salget til Fortidsforeningen, fordi man manglet penger til å betale hele kirken. Kirken står derfor nå som en torso uten kor og apsis, og mangler dessuten svalgangen som ble tatt bort enda tidligere.

De to portalene i Stavkirken har lidt sterkt under påvirkning av vind og vær og burde beskyttes. Rester av korets portal sees i skipets østvegg.

Ristninger.

Allerede i 1955 registrerte jeg ristninger i stavkirken. De finnes i form av en stor båtstevn av tidlig middelaldertype under og vest for det vestligste vindu i sydveggen. Her er også en runeinnskrift, en sirkel og uklare ristningsstreker.

Det er lite som tyder på at dette er tilfelle, ettersom den østlige tang er kridert og bemalt. Men noen tilfredsstillende forklaring på den brutale innpassing av de små søyler kan en ikke få uten ytterligere undersøkelser. Disse burde kombineres med undersøkelser av hele takets konstruksjon, slik at den opprinnelige plassering kunne indiskutabelt slås fast. Inn i denne undersøkelse måtte også gå den bemaling som finnes på skipets konstruksjon for å avgjøre om bemalingen kan være sekundær slik det er påstått (Hauglid 1969)

Montering av utstilling i Hemsedal kommunehus.

Den drivende kraft bak denne utstilling har vært tegner Trygve M. Davidsen, Oslo. Han har også tilskyndet til utgravning av stavkirketuft. Han har tegnet, montert og laget en modell av den stavkirke han selv har rekonstruert. Hemsedal er ennu ikke arkeologisk registrert. En har derfor få oldfunn fra dalen.

Det nye kommunehuset er en stor murbygning med bank etc. Der er en stor vestibule gjennomtoee. Etasjer med en bred trapp i midten.

Veggene i 1. etasje er av rød mursten, og mot en slik vegg er det vel 2 m lange og 40 cm brede monter plassert. Uheldigvis er det delt i to. Monteret var kledd med blålig klede. For at gjenstandene ikke skulle forsvinne mot det mørke tøyet, ble det på museet laget plater som ble trukket med beige tøy.

Utstilt ble noen få våpen fra førhistorisk tid, og en del funn fra stavkirketuft og kirkens nøkkel foruten nyere tids gjenstander og alterbøker fra kirken. Det ble skrevet to samleetiketter. Plasttal viser fra gjenstandene til etikettene.

Det hele tar seg bra ut og vekker stor oppmerksomhet blant alle i bygden som besøker kommunehus og bank. Det er å håpe at utstillingen vil friste folk til å levere inn jordfunn som finnes på gårdene.

Likningssjef ^{Arne} Finset har sagt seg villig til å fungere som kontaktmann mellom bygden og museet. Utstillingen ble montert av stud.nag. art. Unni Braadland og Martin Blindheim.

./.

Vedlagt en liste over utstilte gjenstander som er deponert i Hemsedal.

Oslo, 7. juli 1970

Martin Blindheim
Førstekonservator

Vedlegg

Rapport om inspeksjon av stavkirkeportal fra Ål, uten c. nr.,
Buskerud på Høvikodden 10.3.72 av A.M. Rosenqvist og P. Mathisen.

Portalen lå i malerihvelvet ved konstant fuktighet mellom RH
55-60%.

Portalen bestod av 2 sideplanker og et midtstykke i tre deler.

Den venstre sideplanke, hadde øverst til høyre et dårlig parti,
se foto V.a. Ellers er det flere små fliser som er borte og
småskader av ukjent alder.

Behandling: Retusj ?

Høyre sideplanke nye) ?) stöt på nederste del.

Rapport om inspeksjon og behandling av stavkirkeportal fra
Sauland, Telemark, C.nr. 3008 på Høvikodden 10.3.72 av
A.M. Roseqvist.

Portalen bestod av 2 sideplanker og et midtstykke i 3 deler.

Rapport om inspeksjon og behandling av Stavkirkeportal fra Hemsedal ved A.M. Rosenqvist og P. Mathisen 10.3.72.

C 11391, 2

Høyre sideplanke, Hase foto, överst, innover mot midtbuen, er hörnet meget dårlig, pulveraktig og smitter av ved beröring. Behandling, Impregnering med Cascoltrelim, fortynnet 1 til 1. På samme planke, överst, se Hb på foto, er det ute en flis, ved siden av gammel skade. Forövrig er det mange små skader som det er umulig å datere, og det er tvilsomt om disse bör retusjeres.

Høyre sideplanke er meget oppsprukket og holdes sammen med et jernbånd omtrent ved overgang til nederste sjattedel. Bör behandles med stor forsiktighet og det bör lages bakstykke for støtte.

Venstre sideplanke, V.c, se foto, Flis lösnet ved nedtakningen i U.O. og tatt vare på av M. Blindheim. Flere fliser er lösnet i överste og nest överste kant, og disse skader ser nye ut.

Behandling: Flisen limt fast med Cascol trelim.

V.d: Flere små fliser er vekk fra överstepå nederste uornerte felt og en over hodet til venstre.

Behandling: Retusj ?

På buen på midtstykket V,e: se foto, var det slått inn meget grove spikre for å feste nederste del av buen til venstre. Dette stykket var kommet ut av stilling ved transporten og spikrene ble fjernet og stykket som viste seg å bestå av flere deler ble limt sammen med Cascol trelim og så limt fast i riktig stilling til midtstykket.

Cascol er en emulsjon av polyvinylacetat.

Rapport om inspeksjon og behandling av stavkirkeportal fra Fåberg, Opland, uten C nummer, Høvikodden 10.3.72 av A.M. Rosenqvist og P. Mathisen.

Portalen består av 2 sideplanker, med dør med smijernsbeslag. Bortsett fra en muligens gammel skade på døren er det intet å bemerke om de ornerte partier.

Det nederste stykke på begge sideplanker er de dårligst bevarte av alle stavkirkeportaler i U.O. Stedene har også/markspiste ^{vært} og er helt morkne og pulveraktige og har en meget lysere farge enn resten.

Disse lyse partier ble impregnert gjentagende ganger med Cascol trelim fortynnet med vann 1:1 på de steder hvor det var mulig å komme til. Portalene lå så tett ved siden av hverandre at det var umulig å snu dem. Det var i det heletatt vanskelig å bevege seg mellom portalene, da avstanden fra den ene til den andre var mindre enn en fot.

Når det blir mulig å snu plankene bør de inspiseres og eventuelt videre impregneres.

Ved impregneringen med Cascol endret fargen seg til en mer rødlig tone. Cascol er en emulsjon av polyvinylacetat.

Portalen lå i malerihvelvet som har konstant fuktighet RH. 55%-60%.

26. september 1975

MB/EH

Konsulent H. Stensrud
Informasjonskontoret
Postdirektoratet
Postboks 1051 Sentrum
OSLO 1

Jeg takker for Deres notat av 19.8., som jeg har sett på etter hjemkomsten fra et lengere møte i Trondheim.

Jeg har ingenting å bemerke til den vedlagte skisse til Postkortet i anledning av frimerkene med motiv fra Åltaket, bortsett fra at jeg synes ordet Åltaket i siste setning er overflødig, og jeg har tillatt meg å stryke det ut.

Med vennlig hilsen

Martin Blindheim
Førstekonservator

Vedlegg.

POSTDIREKTORATET
INFORMASJONSKONTORET

KONTOR: DRONNINGENSGT. 15 VI
POST : POSTBOKS 1051 SENTRUM
OSLO 1
TLF. : SENTRALBORD (02) 417700

Til orientering. Ønskes det flere eksemplarer, kan de i tilfelle bestilles over telefon.

Med vennlig hilsen

Alf Rustad
Skusrud.

*For bedre opplysninger
av scenens i landet!*

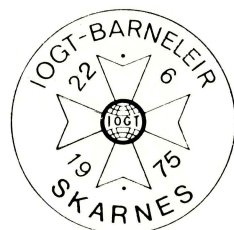
15.10.1975

*Hva med 1-dags-
stempelingen i A.O.?*

IOGT-BARNELEIR 1975

Bestillingsadresse:
Postkontoret
2100 SKARNES

22.-28.6. 1975

23.-30.6. 1975

NORSK SPEIDERPIKEFORBUNDS
KRETSLEIR KVAMSØY

Bestillingsadresse:
Postkontoret
5610 ØYSTESE

26.-29.6. 1975

30.6.-4.7. 1975

SORTLAND MESSEN 1975

Bestillingsadresse:
Postkontoret
8400 SORTLAND

P.T.T.I. 22. VERDENSKONGRESS

Bestillingsadresse:
Postens filatelitjeneste
Postboks 1085 Sentrum
OSLO 1

NOREGS UNGDOMSLAG
LANDSSTEMNE 1975

Bestillingsadresse:
Postkontoret
4600 KRISTIANSAND S

2.-6.7. 1975

29.7.-7.8. 1975

NORDJAMB-75

(Internasjonal verdensspeiderleir)

Bestillingsadresse:
Postens filatelitjeneste
Postboks 1085 Sentrum
OSLO 1

Regler for framsending, frankering m.v. av brev, postkort og trykksaker som ønskes stemplet med motivdatostempler.

Adresserte og frankerte brev, postkort og trykksaker skal sendes i ytre frankert omslag som brev, merket med brevhusets navn, til bestillingsadressene angitt ovenfor. Etter stempelingen vil sendingene bli sendt tilbake enkeltvis til de respektive adressater.

Uadresserte og frankerte brev, postkort og trykksaker sendes fram på samme måte som adresserte sendinger. I tillegg skal det legges ved en adressert returkonvolutt. Etter stempelingen vil de uadresserte sendingene bli sendt tilbake i returkonvolutten som postsak, forutsatt at den samlede frankeringsverdien på sendingene minst dekker brevporto for tilbakesending i en sending. Hvis ikke, må returkonvolutten på forhånd være frankert som brev.

MOTIVDATOSTEMPEL D/S SKIBLADNER

Motivdatostemplet for D/S SKIBLADNER vil være i bruk fra 8.6. 1975, og ikke fra 1.6. 1975 som nevnt i Filateli informasjon nr. 6/1975.

Informasjonskontoret, Postdirektoratet
Konsulent Stensrud
Postboks 1051 Sentrum

OSLO 1

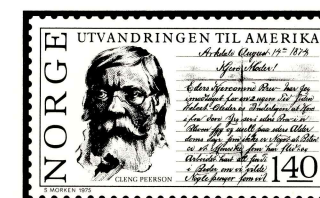
filateli informasjon...

POSTDIREKTORATET, POSTBOKS 1051 SENTRUM, OSLO 1

8/1975

Nr. 755

Nr. 756

150-ÅRS MINNET FOR UTVANDRINGEN TIL AMERIKA

Verdier,
farger og motiv:

125 øre brun. Motivet er komponert over et bilde fra Nordmannsforbundets arkiv, og viser en nybyggerfamilie utenfor deres første hus, et torvhus, som var det vanlige nybyggerhuset på den skogløse prærien.

140 øre blå. Portrett av Cleng Peerson etter akvarell av Herbjørn Gausta, og utsnitt av et amerikabrev fra 1874. — I 1825 begynte utvandringen til Amerika, og Cleng Peerson spilte en slik rolle i den forbindelsen at han er blitt kalt «utvandringens far». Seinere i 1880-årene dro over en halv million vestover havet og gjorde sin innsats i den hvite manns erobring av den nye verden.

Pris pr. sett: N.kr. 2,65.

Første salgsdag: 4. juli 1975.

Format: 33,6 x 21,1 mm i ark à 50 merker.

Tagging: 13.

Papir: Fosforescerende papir fra A/S Borregaard, Sarpsborg.

Tegner og gravør: Sverre Morken.

Trykkmetode: Ståltrykk fra Norges Banks Seddeltrykkeri.

Opplag: 125 øre: 7 mill. og 140 øre: 1,5 mill.

Ved bestilling vennligst benytt vedlagte innbetalingskort.

FØRSTEDAGSSTEMPLING:

Vi påtar oss å frankere innsendte, adresserte konvolutter med en serie, stemple dem med et spesielt datostempel utgivelsesdagen og sende dem fram til adressatene.

Dersom De ønsker å sende inn konvolutter til frankering og førstedagsstempling, kan De gjøre det på en av følgende måter:

1. **Innsending direkte.** De adresserte konvolutter sendes Postens filatelitjeneste, Postboks 1085 Sentrum, Oslo 1 i ytre, frankert omslag merket FØRSTEDAGSBREV. Samtidig betales beløpet, N.kr. 2,65 pr. konvolutt, ved innbetalingskort eller girokort til vår postgirokonto 883, Oslo 1.
2. **Innsending gjennom et postkontor (gjelder bare for kunder bosatt i Norge).** De adresserte konvoluttene kan leveres i skranken på nærmeste postkontor samtidig som portobeløpet betales. Postkontoret vil gi Dem en kvittering for beløpet og sende konvolutter og penger videre til oss.
3. Såvel konvolutter som betaling må være innlevert ved nærmeste postkontor eller sendt Postens filatelitjeneste, Postboks 1085 Sentrum, Oslo 1, seinest 11. juni 1975.

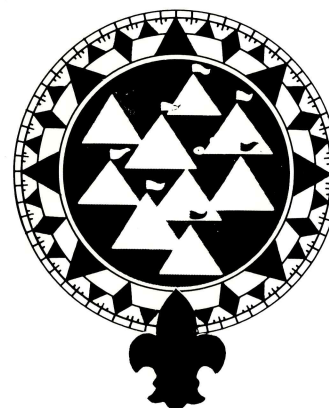
NYE TJENESTEMERKER OFF. SAK.

Følgende nye tjenestemerker i typen Off. Sak, trykt i offset, er nå til salgs fra Postens filatelitjeneste:

25 øre grønn T. M. nr. 118
60 øre grønnblå T. M. nr. 119
125 øre rød T. M. nr. 117

Ved bestilling vennligst benytt vedlagte innbetalingskort. I tillegg til merkenes pålydende verdi tilkommer 20% merverdiavgift for innenlandske bestillinger.

POSTKORT - CARTE POSTALE

XIV. BOY SCOUTS
WORLD JAMBOREE

BILLEDPOSTKORT. VERDENSSPEIDERLEIREN PÅ LILLEHAMMER.

I anledning av verdensspeiderleiren – NORDJAMB 75 – på Lillehammer i tidsrommet 29.7.–7.8. 1975 vil det bli utgitt et billedpostkort med påtrykt frimerke i verdien 100 øre. Kortet er tegnet av Ingrid Jangaard Ousland og blir trykt i flerfarget offset hos Emil Moestue A/S.

Førstedagsstemplede så vel som ubrukne billedpostkort kan bestilles fra Postens filatelitjeneste. Ved bestilling vennligst benytt vedlagte innbetalingskort.

MIDLERTIDIG BREVVHUS. MOTIVDATOSTEMPLER.

JÆRDAGEN 1975
Bestillingsadresse:
Postkontoret
4340 BRYNE

BYUTSTILLINGEN JUBILADEN 1975
Bestillingsadresse:
Postkontoret
4000 STAVANGER

23.–25.5. 1975

1.–8.6. 1975

NOTAT

Den 18.8. hadde jeg besøk av Konsulent Stensrud, Informasjonskontoret, Postverket, og kunstmaler, lærer ved Kunst og Håndverkskolen, *Olthar Helge Johansen*

Den siste hadde fått i oppdrag av Informasjonskontoret å lage forslag til 4 frimerker som skal ha med julen å gjøre. Forslaget som ble presentert var de 4 scener i Åltaker, som er knyttet til julefeiringen: Bebudelsen, Visitasjonen, Fødselen og Tilbedelsen.

I Marstrandens fravær ble jeg bedt om å kontrollere farger og utstyr forøvrig og godkjente forslagene på vegne av Oldsaksamlingen.

Vi ble enige om å foreslå at det ble opprettet et "førstedags" postkontor i middelalderutstillingen i Oldsaksamlingen, den dag frimerkene blir tatt i bruk, dvs. omkring midten av november. Middelalderutstillingen må da ha åpent med vakt både formiddag og ettermiddag denne dag.

Utgiftene til personale vil bli dekket av Postvesenet.

Vi kom frem til et "førstedag"-stempel som består av Oldsaksamlingens gamle stempel, en Urnes-spenne med Universitetets Oldsaksamling, Oslo, i sirkel omkring, og i tillegg denne gang et årstall.

Det ble også foreslått at Oldsaksamlingen kan selge frimerkesett i vestibylen mot en viss provisjon. Det ble gjort oppmerksom på at hvis Oldsaksamlingen har de 4 scener i Åltaker til salg på prospektkort i farger, ville man være sikret et salg av prospektkort på sannsynligvis over kr.1000,- bare ved denne anledning.

Martin Blindheim skriver en kort introduksjon til frimerket, som vil bli publisert i Filateli Informasjon, som blir utgitt av Postverket.

Martin Blindheim

Pr. telefon foreslår Stensrud at Postvesenet trykker et ~~frimerke-~~ brev-kort gratis, som kan selges i Oldsaksamlingens vestibyle, ~~hvor publikum samtidig kan kjøpe filateliene til påseiling.~~

POSTVERKET

Bl. 123

POSTDIREKTORATET
Informasjonskontoret
Postboks 1051 Sentrum

Oversending

Sendt av

Vår dato

19.8.1975

-referanse

Stensrud

Adressat

Førstekonservator
Martin Blindheim
Universitetets Oldsaksamling
Fredriksgt. 2-3
OSLO 1

Adressatens dato

-referanse

Etter avtale

Til behandling

Tilbake innen:

For attest

Til orientering

Til uttalelse

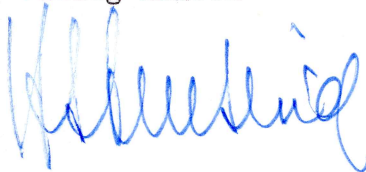
Sign./u.skrift

Til utlån

Retur av dok.

Noe å bemerke til teksten på vedlagte
skisse til postkort i anledning av
frimerkene 14.11.1975 ?

Vennlig hilsen

SÆRSTEMPLING FØRSTE ORDINÆRE TUR
TROMSØ – LONGYEARBYEN – TROMSØ

I anledning av åpningen av Svalbard lufthavn vil SAS 2.9. 1975 ta i bruk fly av typen DC-9 på strekningen Tromsø – Longyearbyen – Tromsø.

På de første turene, Tromsø – Longyearbyen (2.9.1975) og Longyearbyen (3.9. 1975), vil det bli adgang til å få sendt vanlige frankerte brevpostsendinger adressert til innenlandske så vel som til utenlandske adressater. Sendingene vil bli stemplet med særstempler som vist ovenfor.

Sendingene vil bli ankomststemplet i henholdsvis Longyearbyen (2.9.1975) og Tromsø (3.9.1975) for deretter å bli sendt de respektive adressater.

Sendinger som ønskes sendt med flyet **Tromsø – Longyearbyen**, må legges i ytre frankert omslag adressert til postkontoret 9000 TROMSØ. Det ytre omslag merkes: «Tromsø – Longyearbyen».

Sendinger som ønskes sendt med flyet **Longyearbyen – Tromsø**, må legges i ytre frankert omslag adressert til postkontoret 9170 LONGYEARBYEN. Det ytre omslaget merkes: «Longyearbyen – Tromsø».

Sendingene må foreligge ved postkontoret 9000 TROMSØ innen 25.8.1975.

filateli informasjon...

POSTDIREKTORATET, POSTBOKS 1051 SENTRUM, OSLO 1

9/1975

Nr. 757

Nr. 758

Nr. 759

SVALBARD 1925—1975

Verdier,
farger og motiv:

Svalbard er fellesnavnet på ishavøyene mellom 74° og 81° n. bredde og mellom 10° og 35° ø. lengde, og består av øygruppen Spitsbergen, Bjørnøya, Hopen, Kong Karls land og Kvitøya.

Svalbard ble ved internasjonal traktat av 9.2.1920 underlagt norsk overhøyhet og ble ved lov av 14.8.1925 en del av kongeriket Norge.

100 øre oliven Templet, et fjell ved innløpet til Tempelfjorden på Vest-Spitsbergen. Det er oppbygd av horisontale lag av forskjelligefargete steinarter og stiger nesten loddrett opp fra sjøen til 783 meter over havet.

125 øre rød brun Arbeidere forlater graven etter endt skift. (Efter fotografi av Johan Brun.)

140 øre blå Isbjørn (*Ursus maritimus*).

Pris pr. sett: N.kr. 3,65.

Første salgsdag: 14. august 1975.

Format: 27,5 x 21,1 mm i ark à 50 merker.

Tagging: 13.

Papir: Fosforescerende papir fra A/S Borregaard, Sarpsborg.

Kunstner: Henry Welde.

Gravør: 100 og 140 øre — Henry Welde,
125 øre — Knut Løkke-Sørensen.

Trykkmetode: Ståltrykk fra Norges Banks Seddeltrykkeri.

Opplag: 100 øre: 4 mill., 125 øre: 7 mill. og 140 øre: 1,5 mill.

Ved bestilling vennligst benytt vedlagte innbetalingskort.

FØRSTEDAGSSTEMPLING:

Vi påtar oss å frankere innsendte, adresserte konvolutter med en serie, stemple dem med et spesielt datostempel utgivelsesdagen og sende dem fram til adressatene.

Dersom De ønsker å sende inn konvolutter til frankering og førstedagsstempling, kan De gjøre det på en av følgende måter:

- Innsending direkte.** De adresserte konvolutter sendes Postens filatelitjeneste, Postboks 1085 Sentrum, Oslo 1 i ytre, frankert omslag merket FØRSTEDAGS-BREV. Samtidig betales beløpet, N.kr. 3,65 pr. konvolutt, ved innbetalingskort eller girokort til vår postgirokonto 883, Oslo 1.
- Innsending gjennom et postkontor (gjelder bare for kunder bosatt i Norge).** De adresserte konvoluttene kan leveres i skranken på nærmeste postkontor samtidig som portobeløpet betales. Postkontoret vil gi Dem en kvittering for beløpet og sende konvolutter og penger videre til oss.
- Såvel konvolutter som betaling må være innlevert ved nærmeste postkontor eller sendt Postens filatelitjeneste, Postboks 1085 Sentrum, Oslo 1, seinest 16. juli 1975.

NETTOOPPLAG FRIMERKER

FN's internasjonale kvinneår med første salgsdag 7.3.1975: 125 øre: 5.962.500 og 140 øre: 1.575.000.

MIDLERTIDIG BREVHUS. MOTIVDATOSTEMPLER

METODISTKIRKENS
ÅRSKONFERANSE

Bestillingsadresse:
Postkontoret
9440 EVENSKJER

LANDSSKYTTERSTEVNET 1975

Bestillingsadresse:
Postkontoret
2200 KONGSVINGER

METODISTKIRKENS

ÅRSKONFERANSE
9440 EVENSKJER

2.—6.7.1975

LANDSSKYTTER-
STEVNET
26.7.-1975

26.7.—2.8.1975

NORGES BYGDEUNGDOMSLAG
LANDSSTEMNE HVAM

Bestillingsadresse:
Postkontoret
2000 LILLESTRØM

INDREMISJONSSKAPETS
LANDSUNGDOMSSTEVNE 1975

Bestillingsadresse:
Postkontoret
4500 MANDAL

29.7.—3.8.1975

INDREMISJONSSKAPETS

LANDSUNGDOMSSTEVNE
MANDAL

30.7.—4.8.1975

IFLA 41. GENERAL COUNCIL
MEETING

Bestillingsadresse:
Postens filatelitjeneste
Postboks 1085 Sentrum
OSLO 1

VEKST I MILJØ
KONGSTENHALLEN

Bestillingsadresse:
Postkontoret
1600 FREDRIKSTAD

11.—16.8.1975

21.—31.8.1975

Regler for framsending, frankering m.v. av brev, postkort og trykksaker som ønskes stemplet med motivdatostempler.

Adresserte og frankerte brev, postkort og trykksaker skal sendes i ytre frankert omslag som brev, merket med brevhusets navn, til bestillingsadressene angitt ovenfor. Etter stemplingen vil sendingene bli sendt tilbake enkeltvis til de respektive adressater.

Uadresserte og frankerte brev, postkort og trykksaker sendes fram på samme måte som adresserte sendinger. I tillegg skal det legges ved en adressert returkonvolutt. Etter stemplingen vil de uadresserte sendingene bli sendt tilbake i returkonvolutten som postsak, forutsatt at den samlede frankeringverdien på sendingene minst dekker brevporto for tilbake-sending i en sending. Hvis ikke, må returkonvolutten på forhånd være frankert som brev.

20. august 1975

MB/EH

Konsulent Stensrud
Informasjonskontoret
Postdirektoratet
Postboks 1051
Sentrum
OSLO 1

Ad.: tekst til frimerker med motiv fra Åltaket.

Jeg tillater meg herved, som avtalt, å sende Dem en kort tekst til Åltaket og de foreslåtte frimerkemotiver - etter de retningslinjer vi ble enige om pr. telefon.

Hvis det er noe De ønsker forandret, så vær vennlig å kontakte meg.

Med vennlig hilsen

Martin Blindheim
Førstekonservator

vedlegg.

TAKMALERIENE fra ÅL STAVKIRKE, Hallingdal, - nå i
Universitetets Oldsaksamling, Oslo.

Stavkirken i Ål ble reist ca. 1175. I siste halvdel av
1200 årene ble det bygget et nytt og større kor med et
hvelvet tak over. Hele rommet ble malt med scener fra
de viktigste begivenheter i det Gamle og Det Nye Testament
og med Nadverden og Korsfestelsen som de sentrale begiven-
heter. Bebudelsen, Visitasjonen, Fødselen og Tilbedelsen
er anbragt på sydsiden av taket.

POSTVERKET

Sl. 123

Oversending

Sendt av

Vår dato

24.9.1975

-referanse

Stensrud

Adressat

Førstekonservator Martin Blindheim

Adressatens dato

-referanse

Etter avtale

Til behandling

Tilbake innen:

For attest

Til orientering

Til uttalelse

Sign./u.skrift

Til utlån

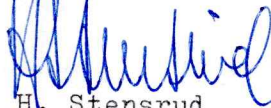
Retur av dok.

Jeg viser til hyggelig telefonsamtale av i dag, og oversender tekstforslaget til det påtenkte bruksfrimerketi verdien kr. 7,50 med motiv fra Hylestad stavkirke.

Deres eventuelle merknader imøtesees.

Jeg legger også ved et foto, som bes returnert hit. av motivet

Vennlig hilsen

H. Stensrud

POSTDIREKTORATET
Informasjonskontoret
Postboks 1051 Sentrum
OSLO 1

Motivet er fra billedportalen til Hylestad stavkirke,
Valle i Setesdal. Portalen har scener fra den ^{norrøne} hedenske
sagnverden med Sigurd Favnesebane, dragedrepren.

Scenen som er ~~viset på frimerket~~ gjengitt på frimerket
viser smeden Regin som smir ^{Gran Munn} det sverdet Sigurd (Favnese-
bane) skal drepe dragen Fafne med.

Billedportalen, som er fra første del av 1200-årene,
befinner seg nå i Universitetets Oldsaksamling i Oslo.

Trykkes her med blåsabelgen.

NYTT FRA POSTEN

POSTDIREKTORATET INFORMASJONSKONTORET POSTBOKS 1051 SENTRUM OSLO

13/1975

oktober 1975

JULEFRIMERKER TIL JULEPOSTEN

Juleposten skal bli ekstra fargerik og fin i år, i hvert fall for alle som tar imot Postverkets tilbud om å bruke de fire frimerkene i verdiene 80-100-125 og 140 øre som blir utgitt 14. november. Det er nå blitt tradisjon med en frimerkeutgave beregnet på juleposten.

Årets motiver er også sterkt julepreget. De viser utsnitt av "Bebudelsen", "Visitasjonen", "Fødselen" og "Tilbedelsen", slik disse bibelske motivene ble fremstilt i stavkirken i Ål i Hallingdal i siste halvdel av 1200-årene. Takmaleriene, det såkalte Åltaket, er nå å finne i Universitetets Oldsaksamling i Oslo.

Frimerkene blir trykt i flerfarget offset etter fotografier av Jac. Brun, og det er Ottar Helge Johannessen som har stått for skrift og arrangement.

6. oktober 1975.
MB/EN

Herr Aage Rød,
Mittet & Co.,
Kongens gt. 15,
OSLO 1.

På vegne av Oldsaksamlingen vil jeg herved be Dem produsere følgende julekort:

Motiv: Visitasjonen i det malte tak fra Ål stavkirke i Oldsaksamlingen.

Antall: 250 stk. med engelsk tekst,
150 " " norsk tekst,
200 " uten tekst.

Det skal være konvolutter til kortene. Størrelsen på kortene blir som tidligere år.

Visitasjonen er ett av de motiver i Åltaket herr Brun hos Mittet har fått bestilling på for levering i begynnelsen av november. De bes kontakte herr Brun og overta det nødvendige antall kort av den bestilling av Visitasjonen som vi har gjort med ham.

Norsk tekst: Visitasjonen. Detalj av malt kortak fra Ål stavkirke, nå Universitetets Oldsaksamling, Oslo. Slutten av 13. årh.

Engelsk tekst: The Visitation. Detail from painted choir vaulting in Ål Stave Church, now Universitetets Oldsaksamling, Oslo. End of 13. Century.

"Greetings of the Season" plasseres på side 2 vis a vis fargekortet som tidligere.

Med hilsen
for MARTIN BLINDHEIM
i hans reisefravær,

Motivet er fra billedportalen til Hylestad forsvunne stavkirke, Valle i Setesdal. Portalen skildrer den norrøne sagnhelt, Sigurd Fåvnesbanes heltegjerninger.

Scenen som er gjengitt på frimerket, viser smeden Regin som smir sverdet Gram mens Sigurd hjelper til med blåsebelgen. Med sverdet drepte Sigurd senere draken Fåvne som vokter gullskatten som Loke hadde røvet fra dvergen Andvare.

Billedportalen, som er fra første del av 1200-årene, befinner seg nå i Universitetets Oldsaksamling i Oslo.

INTERESSERT
I FRIMERKER ?

Da bør De ta en tur til

UNIVERSITETETS OLDSAKSAMLING HISTORISK MUSEUM
Frederiks gate 2, fredag 14. november.

Julefrimerkene til juleposten blir utgitt den dagen. Motivene er sterkt julepreget, og viser utsnitt av "Bebudelsen", "Visitasjonen", "Fødselen" og "Tilbedelsen", slik disse bibelske motivene ble fremstilt i stavkirken i Ål i Hallingdal i siste halvdel av 1200-årene. Takmaleriene, det såkalte Åltaket, er nå å finne i Universitetets Oldsaksamling.

Postverket har opprettet poststed med eget motivdatostempel, som er i bruk bare denne ene dagen.

De kan sikre Dem selv eller venner og kjente førstedagsbrev og kort med dette spesielle motivdatostemplet.

Åpningstid: kl. 10.00 - 18.00.

BERICHTIGUNG

In der Meldung Nr. 8/1975 ist der Preis des Satzes fehlerhaft zu 465 øre angegeben. Der richtige Preis soll aber 445 øre sein.

CORRECTION

In Information No. 8/1975, the price per set was erroneously stated as 465 øre. The correct price, however, should be 445 øre.

CORRECTION

En Information no. 8/1975, le prix de la série a, par erreur, été indiqué à 465 øre. Or, le prix correct est de 445 øre.

Herr avd.dir.fil.dr.

Aron Andersson
Statens Historiska Museum
Box 5405
S-114 84 STOCKHOLM
Sverige

14. mars 1978

MB/EH

Kjære Aron,

Bernt Lange fra Riksantikvaren har vært i Stockholm og undersøkt protokoller etc. i Nordiska Museet.

Han påstår at syv deler av en stavkirkeportal fra Ål nedrevne stavkirke i Hallingdal ble deponert fra Nordiska Museet i ditt museum med nr. 34583.

Jeg håper du tilgir at jeg ber deg undersøke om dette stemmer. Man er jo nødt til å plage venner med slike ting når de dukker opp.

Som du vet, arbeider vi med en materialpublikasjon over stavkirkeportaler, og der kommer slike stykker også med.

Med beste hilsen

Martin Blindheim

UNIVERSITY MUSEUM OF NATIONAL ANTIQUITIES

Frederiksgt. 2

Oslo 1, Norway.

C O N T R A C T

Photography and filming in the University Museum of National Antiquities/Viking Ship Museum.

Permission is herewith granted to: . . . . .

. . . . . ERIC JOHNSON - #POSTDIREKTORATET, OSLO . . . . .
. . . . .

to film/take photographs in the University Museum of National Antiquities/Viking Ship Museum.

Reason for application for such a permit: . . . . .

. . . . . Bilderne skall brukes som en sekvens i filmen . . . . . OSLO BY STAMPS
. . . . .
. . . . .

Specification of objects/objects to be photographed/filmed:

. . . . . TAKMALERIERNE ERA AL STAVKIRKE - DE PÅ FRIMERKER . . . . .
. . . . .
. . . . .
. . . . .

Copyright fee: . . . . .

This permit is granted subject to the following conditions:

1. One set of copies of all the photographs/films taken in the museum to be sent to the museum.
2. Photographs/stockshots may not be used for any purpose other than that specified above. Photographs/negatived/blocks may not be transferred or sold to a third person without the permission of the University Museum of National Antiquities.
3. Film shots may not be used in any connection other than the above-mentioned film.
4. During photography/filming, the photographer must be assisted by a representative of the museum, to be engaged on normal terms of payment.
5. The University Museum of National Antiquities expects to

receive one copy of any publication of photographs/films for which this permit has been granted.

6. Other conditions: . . . . .

Oslo, ...

For University Museum of National Antiquities

Director/Assistant Director/Inst. Secretary

We hereby declare that we agree to the above conditions.

POSTDIREKTORATET
INFORMASJONSSEKSJONEN
Place, ... Date 23/1-80 . . . . .

Signature

This contract is to be completed and signed in duplicate before any photographs/films are taken.

UNIVERSITETET I OSLO

OLDSAKSAMLINGEN
VIKINGSKIPSHUSET

FREDERIKS GATE 2, OSLO 1
TELEFON (02) 33 00 70

UNIVERSITY MUSEUM OF
NATIONAL ANTIQUITIES
VIKING SHIP MUSEUM
FREDERIKS GATE 2, OSLO 1

BESTYRER:
PROF. DR. SVERRE MARSTRANDER

OSLO.
REF.: 5/7 -1980.

The paintings from the Ål stave church. Some important facts.

The Ål stave church in Hallingdal in Eastern Norway was built ca. 1160-70 by a master builder called Thorolfr and seven other men, all of them named in a preserved Runic inscription from the church. One of the men, Eyvindr, carved the magnificent western portal and other carvings in the church.

In the second half of the 13. century the old chancel became too narrow and a bigger one, as broad as the nave was made. An apse for the main altar was placed at the eastern end, and a barrel vault, closed at both ends, was built over the whole chancel and fastened with iron nails to a superstructure. The material was fir as in the old church.

A painter was called from one of the episcopal towns of Oslo or Hamar and together with the local clergy he decided on a special scheme for the embellishment of the new chancel. His technique was very old and well known in all the countries around the North Sea. First he covered both the vault and the walls with a thin layer of chalk. When the ground was dry he incised with a sharp tool the main lines of the architecture, the plant ornaments and all the biblical figures. The colours he brought with him were mixed on the spot with some sort of animal glue and painted on the ground with broad strokes. The style is a ~~BRITISH~~ mixture of late English Early Gothic and late North German Romanesque together with traditional Norwegian love for plant decoration.

The top of the vault was painted with scenes from the Old Testament, The Creation followed further down by the Temptation and the Fall. All the rest of the vault and the walls was reserved for the New Testament from the Annunciation to the rescuing of Adam and Eve from the Purgatory, with the Holy Communion and

UNIVERSITETET I OSLO

OLDSAKSAMLINGEN
VIKINGSKIPSHUSET

FREDERIKS GATE 2, OSLO 1
TELEFON (02) 33 00 70

BESTYRER:
PROF. DR. SVERRE MARSTRANDER

UNIVERSITY MUSEUM OF
NATIONAL ANTIQUITIES
VIKING SHIP MUSEUM

FREDERIKS GATE 2, OSLO 1

OSLO.
REF.:

the the Crucifixion in the west and the east as the two most important subjects. Almost all the paintings of the chancel walls are lost, except some remains found in the new church. From them it is clear that the Last Judgement covered almost the whole of the north wall with very big figures. The scene dominated the whole chancel.

The Ål stave church was demolished in 1880 as one of the last in a long series of lost stave churches. Many had medieval paintings. Today 30 stave churches or part of them are still standing.

The Ål vault was sent to The Universitetets Oldsaksamling in Oslo, the central museum for archaeology and medieval art and put on exhibition in 1903.

After the last war the conditions of the painted vault proved to be very poor. The thin chalk layer or underground ^{had} more and less ^{been} reduced to powder and the paint flaked off. Through experiments in Institut Royal du Patrimoine in Bruxelles and in Oslo one decided to fasten both chalk and paint with a solution of nylon which was forced through both layers into the wood. The work was completed in 1965 and the paintings were saved.

Dimensions of the vault are 270x640x580 cm.

Martin Blindheim
Universitetets Oldsaksamling,
Fredriksgate 2, Oslo 1.

Klipp i middelalderarkivet